

FONTS BIBLIOGRÀFIQUES

**Articles sobre ciències socials i
humanitats publicats a la revista
Vilaverd Parla (1988-2001)**

Martí Torrell Poch

El desembre de 1988 naixia la revista d'informació local i cultural *Vilaverd Parla*, dirigida per Jaume Solé Olivé i impulsada per l'*Associació de Veïns de Vilaverd* (fundada el 1987).

Vilaverd Parla sempre va mostrar la voluntat d'anar més enllà de ser un simple portaveu del col·lectiu *Associació de Veïns de Vilaverd* treballant intensament per esdevenir una publicació pensada per ser un espai de debat i participació col·lectiva, on tothom tingués l'oportunitat d'expressar les seves opinions, informació i coneixements sobre Vilaverd i el seu entorn.

El desembre de 1990 sabem que la quantitat de subscriptors era de prop de cent. Progressivament la revista va consolidar les seves seccions permanents (informació local, meteorologia, història, articles d'humanitats, llengua catalana, l'*Associació de Veïns de Vilaverd* i la informació comarcal) a més d'incorporar altres col·laboracions ocasionals de cuina, literatura, entreteniment o de temàtica lliure, així com diverses entrevistes a representants de la societat civil (AMPA Montgoi, Plataforma d'Alcaldes i Regidors Dimitits, Torraires de Montblanc...), intel·lectuals com Alfred Rossell Crivillers (Conseller secretari general de l'orde dels Teatins nomenat el 1991) o a Francesc Espriu (pintor i activista polític fundador del Front Nacional de Catalunya).

Vilaverd Parla era la quarta publicació de Vilaverd, però té un interès especial per ser la primera *publicació de poble* (no es presentava com una revista en què els emissors o els receptors eren *restringits*, sinó que va fer crides animant a la participació de tothom, realment, es feia ressò de tota la informació de Vilaverd, fos qui fos el seu protagonista). Els 46 (comptant el número 0) *Vilaverd Parla* que van veure la llum la convertiren en la primera revista de Vilaverd que va poder consolidar-se i esdevenir el referent de comunicació local durant 12 anys (1989-2001). Les tres capçaleres que havia tingut anteriorment Vilaverd s'havien caracteritzat per la seva curta durada i tenir un ressò limitat.

La primera publicació fou *L'Aiguat de Sant Lluc*, revista quinzenal dirigida, i propietat, d'Ignasi de Llorens i Mauri, metge de Vilaverd i polític catalanista republicà d'esquerres. La publicació era de caire satíric, de marc comarcal i amb especial atenció cap a les picabaralles polítiques de Montblanc, que va prendre un posicionament ideològic proper a la publicació *Renovació* (portaveu de l'Associació d'Esquerres de Montblanc) realitzant una sàtira àcida envers el que denominava *la Trinitat* (Josep M. Requesens, Mn. Pau Queralt i Albert Talavera -personalitats de la *Lliga Regionalista* a la Conca-), el seu pensament i pràctiques personals i polítiques. Els deu números de *L'Aiguat de Sant Lluc*, foren editats entre l'agost de 1931 i el gener de 1932, i el seu final va coincidir amb l'aparició de *La Pedregada* el gener de 1932, revista montblanquina satírica que seria la torna àcida i crítica a *L'Aiguat de Sant Lluc* i a la *Trinitat dels Homes de l'Aiguat* (Ignasi de Llorens Mauri, Josep M. Poblet Guarro

i Joan Poblet Civit). Les referències a Vilaverd eren freqüents però sovint irrellevants.

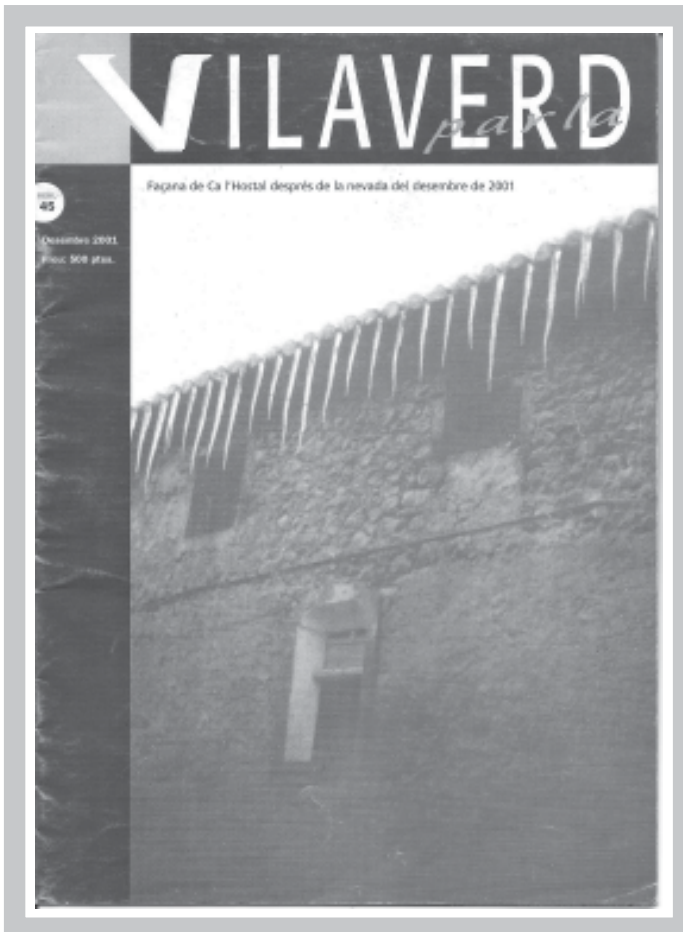
La segona publicació relativament periòdica fou *Vilavert*, impulsada i redactada principalment pel que podem anomenar les *forces vives* de Vilaverd (l'alcalde Ramon Cartanyà Abelló, mossèn Josep Olivé i Guivernau, el metge Eduardo Santos Balaguer, el mestre Joan Bardina Farrés, Joan Ferrer i Miquela i un col·laborador que va prendre el pseudònim *Avi Martí*). La publicació estava escrita en català i castellà, repartint l'ús de les dues llengües de manera força equitativa, la temàtica era bàsicament agrícola i local. Se'n publicaren cinc números, entre l'agost de 1964 i el setembre de 1965. Van promoure la participació de la població, però la dinàmica del franquisme, no gaire propensa a la participació, i les restriccions a la llibertat d'expressió possiblement eren una raó, afegida a la possible timidesa, de la desmotivació per publicar un article. És una publicació ben interessant que mostra els canvis que va viure Vilaverd en aquesta etapa de transformacions econòmiques i socials del tardofranquisme (podem observar la demanda de les tradicions i la moral d'ordre, la reivindicació de l'aigua corrent, el clavegueram, la urbanització de tot el poble, la millora de l'enllumenat, la pavimentació dels carrers i la preocupació per l'incipient èxode rural entre la joventut).

La tercera publicació va ser *El Jovent Parla*, projecte d'un grup de joves d'entre 15 i 20 anys. L'experiència va ser efímera, només es publicaren tres números, entre el maig i l'agost de 1977, però és interessant per ser una mostra dels temps de canvis de la Transició: la publicació era bàsicament en català, les temàtiques locals es tractaven d'una manera més crítica respecte *Vilavert* (si bé la publicació tenia el suport de la Parròquia i l'Ajuntament de Vilaverd), la cultura hi guanyava pes, s'explica la presència del sindicat Comissions Obreres a Vilaverd i es fa una crònica dels mítings a Vilaverd del PSUC i de la coalició Pacte Democràtic per Catalunya (EDC, CDC, FNC i PSC-R i independents) i es fan crides d'interès per als joves. *El Jovent Parla* pensem que va ser el portaveu dels joves de Vilaverd i una eina per reivindicar un camp de bàsquet pels joves (que havien treballat activament per aconseguir-lo) i un local de joves, així com explicar la realitat des d'una perspectiva juvenil. La percepció dels joves que *El Jovent Parla* no interessava al poble (per manca de seguiment -subscriptors- i de col·laboradors), la manca d'un local per realitzar-la, així com la pèrdua d'un jove company de la colla, motivaren el final d'aquesta publicació¹.

El director de *Vilaverd Parla* (1988-1998), Jaume Solé Olivé, també fou col·laborador de *El Jovent Parla* (1977) i va participar activament en la dinamització social i cultural de Vilaverd, essent present en l'organització de la cavalcada de Reis, desenvolupant un càrrec directiu del *Club Deportivo Vilaverd* -equip de futbol de Vilaverd- (1980-1982), i sent president i ocupant altres càrrecs de l'Associació de Veïns de Vilaverd (1989-1996). El 1999 va publicar el llibre *Vilaverd*, monografia general de Vilaverd que presenta la geografia i població, l'economia, la història, la cultura, l'associacionisme

i el dinamisme social del poble. Jaume Solé és llicenciat, grau en Ciències Químiques per la Universitat de Barcelona, en el present manté el seu interès per la química, sent professor de física i química. La majoria de *Vilaverd Parla* foren editats amb Jaume Solé com a director, si bé M. Dolors Casas i Roig, *Quinita* Pedra Aranda, o equips de redacció conformats per l'Associació de Veïns de Vilaverd, també van encarregar-se de la direcció de la revista durant breus períodes de temps.

Vilaverd Parla és una publicació imprescindible per conèixer la vida de Vilaverd al llarg de la dècada de 1990. Els seus 46 números, publicats entre el desembre de 1988 i el desembre de 2001, són una crònica coetània als fets explicats. El final de l'*Abatavia* (antic escorxador industrial d'aus situat a Vilaverd, actiu entre el 1962 i el 1988), les noves activitats econòmiques, les festes, l'associacionisme, la revaloració del patrimoni visible amb la

restauració de l'església de Sant Martí (1997) i l'ermita de la Mare de Déu del Montgoi entorn el 1995, la lluita contra el Pla de residus (1990) a Vilaverd i a la Conca, els debats socials i polítics a Vilaverd... serien alguns dels fets explicats a les seves pàgines.

Vilaverd Parla, trimestral des del principi i fins el 1999, quan passà a ser semestral, va consolidar-se progressivament com a revista i aconseguiren el suport de diverses institucions. *Vilaverd Parla* va rebre la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, de la Diputació de Tarragona i també del Consell Comarcal de la Conca de Barberà, entre el 1990 i pràcticament el final de la publicació. El suport pràcticament inexistent va ser el de l'Ajuntament de Vilaverd de l'època, que no facilitava comunicats a la revista *Vilaverd Parla* -que sí que proporcionava a altres publicacions- ni li facilitava suport econòmic segons llegim a la publicació.

Els 46 números, en el moment de sortir al carrer, van significar la possibilitat de conèixer la informació local de manera continuada i amb una extensió i un detallisme que no és possible en una publicació comarcal (almenys a l'època referida), o generalista, en no tenir un interès suficient per als lectors. Les publicacions locals com *Vilaverd Parla*, concretament, van desenvolupar un paper determinant en la normalització de la llengua catalana, així com en la normalitat dels particularismes locals. Una munió de publicacions mostraren la importància del territori i de la seva gent reivindicant el valor de totes les poblacions, fossin rurals o urbanes, amb poca població o densament poblades. Van promoure un localisme amb esperit crític, obert i conscient de la importància de la societat civil, de no viure aïllats i col·laborar amb la resta de territori. La impossibilitat de trobar persones disposades a continuar *Vilaverd Parla*, per la feina considerable que comportava, van ser la causa principal del final de la publicació.

Després de *Vilaverd Parla*, no s'ha publicat cap altra revista a Vilaverd. 15 anys després, la informació present al *Vilaverd Parla* segueix sent d'interès i esdevé una crònica de la dècada dels noranta. En aquest sentit, seria bo i recomanable la digitalització completa de la revista *Vilaverd Parla* per tal de facilitar la cerca dels seus continguts a través d'eines com XAC Premsa (<http://xacpremsa.cultura.gencat.cat/>), on l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà posa a disposició de tothom tota la premsa històrica de la Conca de Barberà d'abans del 1939 i publicacions històriques com el *Bulletí de la Biblioteca Parroquial* (1958-1973), *Luz* (1943-1944) i *Llum. Barberà de la Conca* (1977- 1998) de Barberà de la Conca, *Montblanch. Boletín de cultura e información local* (1950-1962) i *Espitllera* (1982-1997) de Montblanc. Cal dir que aquestes publicacions també es poden consultar a la seu de l'Arxiu Comarcal.

Independentment d'una hipotètica digitalització futura de *Vilaverd Parla*, considerem que el buidatge dels principals articles de ciències socials de la publicació pot ser un element d'interès per a qualsevol persona amb voluntat

investigadora, o senzillament per satisfer la sana curiositat. L'índex que presentem abasta tota la publicació i s'organitza entorn diversos blocs temàtics. Dins de cada bloc es presenten els autors i el llistat d'articles en base a la cronologia de la seva publicació. Detallem també el número de la revista, les pàgines i, quan és necessari, informació addicional entre claudàtors.

La pràctica totalitat dels articles referenciats són de Joan Rosich Andreu o de Valentí Gual Vilà, si bé hi ha articles d'altres autors com podeu observar a la relació. Els articles seleccionats són els que, bàsicament, fan una aportació al coneixement i no són un resum d'articles o llibres més llargs, articles d'opinió o apartats d'informació local.

Joan Rosich i Andreu era el cronista local de Vilaverd i artista, a més de ser un activista cultural a l'Associació de Veïns de Vilaverd. Participà en la restauració de l'església de Sant Martí, fent ús dels seus coneixements del treball de la pedra artificial. Va escriure una quantitat considerable de treballs sobre Vilaverd que publicà parcialment a la revista *Vilaverd Parla*, encara que molts continuen sent inèdits. L'abril de 2004, la publicació montblanquina *El Foradot* li va publicar el seu darrer article, en forma de ressenya breu, *Una faceta de la Guerra Civil a Vilaverd*. Els seus articles són de caire antropològic, social, toponímic i històric. El seu interès i estima per Vilaverd i per Catalunya era pràcticament infinit i féu recerques sobre Vilaverd fins els darrers anys de la seva vida.

Valentí Gual Vilà és un reconegut historiador de Rocafort de Queralt, professor d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona. Les seves recerques tracten especialment temes referents a demografia, els aspectes econòmics i socials a la Catalunya moderna, la jurisdicció i la justícia moderna, entre d'altres temàtiques. Respecte Vilaverd, cal valorar especialment la publicació dels articles de demografia vilavertina de l'edat moderna a *Vilaverd Parla* i la publicació del llibre *Els Batlle de Vilaverd: de Tarba a ciutadans honrats de Barcelona* (1992).

Història Moderna i Demografia.

Valentí Gual Vilà

«Immigració occitana a Vilaverd (segles XVI-XVII)», 8 (1990), p.7-13.

«Morts anormals a Vilaverd (1566-1815)», 10 (1991), p. 22- 26.

«Intensitat i cronologia de les crisis de mortalitat adulta a Vilaverd-la Riba durant l'Edat Moderna», 11 (1991), p. 21-24.

«Demografia de Vilaverd-la Riba a l'Edat Moderna (primera part)», 12 (1991), p. 15-19.

Ibidem (II). 13 (1992), p. 9-11.

Ibidem (i III). 14 (1992), p. 16-17.

«El mercat matrimonial de Vilaverd-la Riba a l'Edat Moderna. La residència anterior dels esposos», 15 (1992), p. 17-21.

- «Notícies d'un llibre de defuncions de Vilaverd. 1461-1513», 16 (1992), p. 20-23.
- «Ampliació de notícies sobre els Batlle de Vilaverd», 17 (1993), p. 16-17.
- «Aspectes de la realitat de Vilaverd a darreries del segle XVII», 18 (1993), p. 14-16.
- «Els prenomes de Vilaverd-la Riba al segle XVII», 19 (1993), p. 14-15.
- «Els prenomes de Vilaverd a principis del segle XIX», 20 (1993), p. 24-25.
- «Vilaverd fa tres-cents anys», 21 (1994), p.17.
- «Els cognoms dels vilavertans d'inicis del segle passat», 22 (1994), p.17.
- «Els cognoms dels nuvis casats a Vilaverd-la Riba entre 1586-1695», 23 (1994), p.16-17.
- «Els menestrals de Vilaverd al segle XVII», 25 (1995), p. 13-14.
- «Càrrecs municipals i grups dominants. Vilaverd, segon vicenni del segle XVIII», 26 (1995), p. 16-17.
- «Nouvinguts i arrelats. Vilaverd al segle XVIII», 27 (1995), p. 19-21.
- «L'impacte de la mortalitat adulta. Vilaverd, 1768-1809", 28 (1995), p. 18-19.
- «El fons documental de Vilaverd. Edat Moderna», 29 (1996), p. 18.
- «Vilavertans a la Guerra Gran (1793-1795)», 30 (1996), p. 21-22.
- «Cronologia i intensitat de les crisis de mortalitat infantil. Vilaverd, 1768-1809», 31 (1996), p. 14-15.
- «Els intervals intergenèsics dels infants batejats a Vilaverd al llarg del segle XVII», 32 (1996), p. 10-11.
- «Interval intergenèsics normals i post-decés (Vilaverd, s. XVII)», 33 (1997), p. 17-19.
- «Vilaverd quotidià (I): 1675-1677», 34 (1997), p. 17-18.
- Ibidem* (II). 35 (1997), p. 14-15.
- Ibidem* (III). «Clams de dany. 1676-1678», 36 (1997), p. 14-15.
- Ibidem* (i IV). «Paus i treves, empires, judicis. 1675-1678», 37 (1998), p. 19-21.
- «Renoms al Vilaverd del segle XVII a través dels llibres sacramentals», 38 (1998), p. 18-19.
- «Vilaverd segons el cens de Floridablanca (1786-1787)», 39 (1998), p. 16-17.
- «El fons sacramental de Vilaverd a l'Edat Moderna. Confirmacions i compliment pasqual», 41 (1999), p. 27-28.

Història contemporània.

Àngel Bergadà Escrivà

«Vilaverd i els seus màrtirs [Sobre dos preveres assassinats el 1936]»,
43 (2000), p. 13.

Associació de Veïns de Vilaverd

«Història de l'Associació de Veïns de Vilaverd», 0 (1988), p. 4-6.

Jaume Solé i Olivé

«La premsa local a Vilaverd», 4 (1989), p. 16-20.

Joan Rosich i Andreu

«Sindicat Agrícola de Vilaverd. 75e aniversari de la seva fundació»
[inclou una còpia d'un exemplar original del *Reglament del Sindicat Agrícola Local de Vilaverd* (1926)], 1 (1989), p. 9-14.

«Les campanes de l'església parroquial de Sant Martí [de Vilaverd]»,
3 (1989), p.8-9.

«El Centre Cultural Instructiu [de Vilaverd]. Una institució local que
el poder dictatorial del general Primo de Rivera va dissoldre», 4
(1989), p. 11-12.

«Una vetllada cultural [de la Societat Coral *Lo Pensament* de Vilaverd]»,
5 (1990), p.11-13.

«Notes històriques de la casa de la vila de Vilaverd», 8 (1990), p.
5-7.

«Sindicat Agrícola de Vilaverd. Reculls històrics de l'entitat», 9 (1991),
p.18-26.

«Cal Pedrol [de Vilaverd]», 13 (1992), p.12.

«La família Batlle i el Cafè de Baix», 13 (1992), p.15.

«Josep M. Sabaté i Casas, sacerdot montblanquí», 16 (1992), p. 14-16.

«Vint-i-dos anys d'història de la façana de l'església parroquial de
Sant Martí de Vilaverd. 1936-1958», 17 (1993), p. 13-15.

«Església parroquial de Sant Martí de Vilaverd», 19 (1993), p. 8-11.

«Els desbordaments del riu Francolí [a Vilaverd]», 24 (1994), p. 8-9.

«Les ordenances municipals de Vilaverd un any abans de començar
el segle que vivim» [inclou una còpia d'un exemplar original de les
Ordenanzas Municipales de la Villa de Vilaverd (1899)], 27 (1995),
p. 14-18.

«Les guixeres de Vilaverd», 28 (1995), p. 9-16.

«El futbol a Vilaverd», 30 (1996), p. 17-20.

«La televisió arriba al Cafè del Sindicat», 31 (1996), p. 12-13.

«Els barbers i les barberies de Vilaverd (dels anys vint a l'actualitat)»,
33 (1997), p. 16-17.

«Construcció de refugis a Vilaverd durant el període de la Guerra Civil
(1936-1939)», 34 (1997), p. 16-17.

«Les tendes de queviures i carnisseries de Vilaverd (1900-1997)», 37
(1998), p. 15-19.

«La Germandat de Sant Sebastià [Entitat d'assistència social de Vilaverd]: 1898-1968", 38 (1998), p. 16-17.

«El Cafè del Sindicat», 39 (1998), p. 13-14.

«Nota sobre les «Ordenances municipals [de Vilaverd del 1899]», 39 (1998), p. 15.

«Recerques històriques [sobre les persones i funcions -ajuntament, forn, abadia cinema...- de diverses cases de la Plaça Catalunya de Vilaverd els anys 1927-1964]», 44 (2001), p. 11-12.

«Les germandats a Vilaverd», 45 (2001), p. 15.

Valentí Gual Vilà

«Vilaverd segons els amillaraments de 1853 i 1862», 24 (1994), p. 21-22.

Antropologia i etnografia.

Joan Rosich i Andreu

«Els molins fariners de Vilaverd», 0 (1988), p. 7-8.

«La campana de l'ermita del Montgoi [de Vilaverd]», 2 (1989), p. 9-11.

«La subhasta de l'aigua de l'Horta de Dalt i de Baix [de Vilaverd]», 7 (1990), p.7-8.

«Festes populars i religioses. Costums, tradicions i creences de la vila de Vilaverd (Part 1).», 10 (1991), p.16-18.

Ibidem (II). 11 (1991), p.18-19.

Ibidem (III). 12 (1991), p. 21-23.

Ibidem (IV). 14 (1992), p. 13-15.

Ibidem (V). 15 (1992), p. 14-16.

Ibidem (i VI). 18 (1993), p. 7-9.

«El riu Francolí i l'Horta de Dalt i de Baix (primera part)», 20 (1993), p. 18-23.

Ibidem (II). 21 (1994), p. 13-16.

Ibidem (III). 22 (1994), p. 13-16.

Ibidem (IV). 23 (1994), p. 14-16.

Ibidem (i V). 24 (1994), p. 15-17.

«Les cabanes de pedra seca [el cas de Vilaverd]», 25 (1995), p. 9-12.

«El Samontà [partida de Montblanc] i el riu Francolí, trenta-vuit anys enrera [article sobre la relació de la gent de Vilaverd amb les terres de l'altra banda del riu Francolí i els seus passos], 26 (1995), p. 14-15.

«Els pous particulars d'aigua per a ús domèstic a la vila [de Vilaverd]. Segle XIX i mitjans del segle XX», 32 (1996), p. 9-10.

«Els meus temps d'estudi» [perspectiva personal, 35 (1997), p. 12 i 13.

«De quan anava a costura na Joana Cartanyà i Torrell [de Vilaverd]», 36 (1997), p. 12-13.

«Els antics trulls d'oli de Vilaverd, de finals del segle XIX a mitjans del segle XX», 40 (1999), p. 19-21.

«Els ramats de bestiar de pèl i de llana a Vilaverd a mitjans del segle XIX», 41 (1999), p. 25-26.

«El segar i el batre a Vilaverd abans de la guerra civil del 1936», 42 (2000), p. 17-18.

«La vinya i el veremar a Vilaverd en temps de la II República Espanyola», 43 (2000), p.12.

Sociologia.

Magí Moragas i Farré,

«Vilaverd avui [Treball de camp sobre Vilaverd l'any 1989]», 2 (1989), p.14-15.

Ibidem (i II). 3 (1989), p. 11-13.

Onomàstica i toponímia.

Joan Carles Magrinyà Vallbona,

«Vilaverd i els seus voltants, 11 (1991), p. 28-39.

Joan Rosich i Andreu,

«El nom dels llocs més populars de la vila de Vilaverd i del seu entorn», 29 (1996), p. 12-17.

«La font del Xurrac [de Vilaverd]», 34 (1997), p. 22-23.

Notes

- 1.- Per conèixer el que va ser *El Jovent Parla*, és interessant l'article de Jaume Solé sobre la premsa a Vilaverd, on explica la seva perspectiva personal d'*El Jovent Parla*: Jaume Solé i Olivé, «La premsa local a Vilaverd», *Vilaverd Parla*, 4 (1989), p. 16-20.

-Rebuda: juny de 2016

-Revisió: Josep M. Grau Pujol

-Acceptació: Agost de 2016